

بررسی تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌های تحقیقات کیفی حسابداری در زمان کووید-۱۹

محبوبه کمالی دولت آبادی، شهرام چهارمحالی*، مرتضی تشکری

گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

محدودیت‌های کووید-۱۹ تأثیر شدیدی بر روی دسترسی به داده‌های سنتی و منابع داده به کار رفته توسط محققان کیفی داشته است. این مقاله تغییرات ناشی از همه‌گیری کووید-۱۹ و چالش‌ها و فرصت‌های مربوط به انجام تحقیقات کیفی در حسابداری را مورد بحث قرار می‌دهد. این مطالعه فرصت‌های ایجادشده با روش تأثیر کووید-۱۹ همه‌گیر بر تحقیقات کیفی حسابداری، با بحث در مورد رایج‌ترین روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های تحقیق کیفی حسابداری مورد استفاده در مراحل مختلف تحقیق را مورد بحث قرار می‌دهد. همه‌گیری کووید-۱۹ بخشی از روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های تحقیق سنتی را در تحقیقات حسابداری کیفی شکل می‌دهد. به ویژه، محققان دانشگاهی که تمایلی به استفاده از فناوری‌های جدید برای تطبیق رویکرد تحقیقاتی خود ندارند، با چالش‌های جدیدی مواجه هستند و از فرصت‌ها برای انجام تحقیقات در محیط کووید-۱۹ استفاده می‌کنند. برخی تغییرات در روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های تحقیق در بلندمدت بر تحقیقات حسابداری تأثیر می‌گذارد. این مقاله یکی از اولین مقالاتی است که بر تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌ها برای انجام تحقیقات کیفی حسابداری در موقعیت کووید-۱۹ تمرکز کرده است. به این ترتیب، این مقاله می‌تواند منبع ارزشمندی برای انواع مختلف محققان حسابداری کیفی، به‌ویژه بحث راه‌های مقابله با تغییرات و چالش‌ها و همچنین فرصت‌ها، همانطور که در جدول خلاصه شده است، باشد.

واژه‌های کلیدی: کووید-۱۹، تحقیقات کیفی حسابداری، فرصت‌های تحقیقاتی.

۱- مقدمه

همه‌گیری COVID-19 یک بحران بهداشت جهانی با ابعاد بی‌سابقه است که بر سلامت، اقتصاد و رفاه تأثیر زیادی گذاشته است (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، OECD، ۲۰۲۰). این بیماری همه‌گیر همه‌ ابعاد زندگی را تحت تأثیر قرار داده است و منجر به عدم اطمینان در مورد آینده شده است و مردم، مشاغل و دولت‌ها را در سراسر جهان درگیر می‌سازد (رینالدی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین، این بیماری تأثیر زیادی بر تحقیقات کاربران اینترنت داشته است. در واقع، «کاربران اینترنت در حال حاضر با نرخ سالانه بیش از ۷ درصد در حال رشد هستند، که این تقریباً، معادل ۸۷۵۰۰۰ کاربر جدید به طور متوسط در روز است (دیتا ریپورتال^۲، ۲۰۲۱، ص ۱۳) «افراد، سازمان‌ها و مؤسسات مجبور شده‌اند راه‌هایی برای تطبیق خود بیابند و برخی، فرصت‌های جدیدی را پیدا کرده‌اند (باپوجی^۳ و همکاران، ۲۰۲۰).

محققان از تغییرات و چالش‌های تحمیل شده توسط قرنطینه‌ها و محدودیت‌های سفر کووید-۱۹ و همچنین کاهش بودجه تحقیقاتی موجود در امان نبوده‌اند (کارنگی^۴ و همکاران، ۲۰۲۰؛ کندری^۵؛ اسپراکمن^۶، ۲۰۲۰). علاوه بر این، رکود اقتصادی ناشی از شیوع فعلی کووید-۱۹ اخیر، تأثیر قابل توجهی بر روی برابری جنسیتی داشته است (آلون^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). آمانو پاتینو^۸ و همکاران (۲۰۲۰) نشان می‌دهند که چگونه قرنطینه بر تقسیم کار در خانه تأثیر نامطلوب می‌گذارد و تأثیر مخربی بر فعالیت‌های تحقیقاتی محققان تازه‌کار و محققان باتجربه‌ای که پدرومادر هستند، به ویژه زنان، می‌گذارد. در واقع، آدامز پراسل^۹ و همکاران (۲۰۲۰) شواهدی را یافتند که نشان می‌دهد از زمان شروع اقدامات قرنطینه، زنان نسبت به مردان زمان بیشتری را صرف مراقبت از کودکان و تحصیل در خانه نموده‌اند. اثرات بحران بر مادران شاغل «به دلیل بازده‌های بالای مربوط به تجربه در بازار کار» احتمالاً پایدار خواهد بود (آلون و همکاران، ۲۰۲۰، ص ۱).

محققان کیفی اغلب به مصاحبه‌های رو در رو (حضوری) به عنوان منبع سنتی داده‌ها تکیه می‌کنند، که اکنون در معرض محدودیت‌های شدید قرار دارد. با این حال، فرصت‌هایی نیز برای محققان حسابداری وجود دارد، مانند توانایی ارسال مقالات به ویژه‌نامه‌های مرتبط با کووید-۱۹ (با موضوعاتی مثل حسابداری و امور مالی، انجمن حسابداری، حسابداری، مجله حسابرسی و حسابداری، دیدگاه انتقادی در مورد حسابداری، و بررسی حسابداری اقیانوس آرام)، یا شرکت در کنفرانس‌های آنلاین با حداقل هزینه (مثل کنفرانس AFAANZ ۲۰۲۰) علاوه بر این، صرف زمان کمتر برای سفر کنفرانس می‌تواند توانایی شرکت در کنفرانس‌های آنلاین بیشتر را افزایش دهد. همچنین، تمام دانشگاهیان به کنفرانس‌های قدیمی اهمیت نمی‌دهند، و بنابراین افزایش وقت آزاد می‌تواند فرصتی برای مشارکت به روش‌های دیگر باشد. در نتیجه، این فعالیت‌های الهام‌گرفته از کووید-۱۹ محرک جدیدی برای تحقیق بوده است و فرصت‌های ایجادشده با همه‌گیری را نشان می‌دهد. بر این اساس، در حالی که بیماری همه‌گیر تغییراتی را در زندگی کاری محققان ایجاد کرده است، فرصت‌های جدیدی را نیز برای تحقیق در مورد تأثیرات آن بر حسابداری و تحقیقات باز کرده است.

تحقیقات کیفی حسابداری برای بررسی ارتباطات متقابل و روابط پیچیده مناسب است و به بررسی طیف وسیعی از سؤالات تحقیقاتی، به ویژه در ارتباط با دیدگاه‌های مدیران و محققان در مورد همه‌گیری و نحوه تأثیرگذاری آن بر حسابداری کمک

¹ Rinaldi

² DataReportal

³ Bapuji

⁴ Carnegie

⁵ Kandri

⁶ Sprakman

⁷ Alon

⁸ Amano-Patino

⁹ Adams-Prassl

می‌کند (دی ویلیرز^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). به این ترتیب، تحقیقات کیفی قادر به بررسی مسائل خاص قبل از در دسترس بودن داده‌های عددی گسترده در پایگاه‌های داده، ارائه درک جدید و پیشرفت تئوری، توسعه توصیه‌ها و گسترش مرزهای شیوه‌ها و تحقیقات حسابداری است. بنابراین، هدف این مقاله مطرح نمودن تغییرات و چالش‌های ناشی از کووید-۱۹ و همچنین فرصت‌های جدید برای انجام تحقیقات حسابداری کیفی با تمرکز بر متداول‌ترین روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های پژوهشی به کار رفته است.

این مقاله با بیان تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌ها برای روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های تحقیق کیفی در دوران کووید-۱۹ که می‌تواند برای محققان مفید باشد، به غنی‌سازی ادبیات تحقیقات حسابداری کمک می‌کند. محققان دانشگاهی که رویکرد پژوهشی خود را تعیین نمی‌کنند، با چالش‌های جدیدی مواجه هستند و از فرصت‌های جدید برای انجام تحقیقاتی که ممکن است تحت تأثیر شرایط مرتبط با کووید-۱۹ قرار گیرند، بهره می‌گیرند.

۲- مروری بر پیشینه پژوهش

علیخانی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان حسابرسی در زمان فاصله گذاری اجتماعی: تاثیر پاندمی کرونا بر کیفیت حسابرسی، بیان داشته است که شیوع ویروس کرونا (کووید ۱۹) سراسر جهان را با چالش‌ها و بحران‌های بزرگی روبه رو ساخته است. اگرچه به منظور ارزیابی دقیق تاثیرات مالی و اقتصادی این بحران در جهان نیاز به گذر زمان بیشتری است. ولیکن با توجه به نزدیک شدن دوره گزارشگری مالی در شرکتها، عدم اطمینان سرمایه گذاران در خصوص کیفیت گزارشگری مالی افزایش پیدا کرده است. بنابراین میتوان گفت کیفیت حسابرسی نیز از این بحران بهداشتی در امان نبوده است. از این رو، هدف پژوهش وی مروری بر تاثیرات احتمالی پاندمی کرونا بر کیفیت حسابرسی بوده است. به بیانی دیگر، کیفیت حسابرسی در زمان فاصله گذاری اجتماعی چگونه تاثیر می پذیرد. در این مطالعه تاثیر کرونا بر جنبه های مختلف فرآیند حسابرسی، شامل حق الزحمه حسابرسی، ارزیابی حسابرسان از تداوم فعالیت شرکت مشتری، منابع انسانی موسسات حسابرسی، حقوق حسابرسان و شواهد حسابرسی موردبررسی قرار گرفته است. مرور ادبیات نظری و تجربی در خصوص موضوع پژوهش نشان می دهد که بحران کرونا بر تمامی ابعاد موثر بر کیفیت حسابرسی شامل حق الزحمه حسابرسی، اظهارنظر حسابرسان در خصوص تداوم فعالیت شرکت مشتری، آزمونهای حسابرسی، منابع انسانی و حقوق کارکنان حسابرسی، تاثیر گذار است. با این حال مشخص کردن جهت تاثیر بحران کرونا بر هریک از ابعاد حسابرسی نیازمند گذر زمان و انجام پژوهشهای تجربی است.

هوشمند و سلیمان زاده (۱۴۰۰) در تحقیق خود با عنوان تاثیر اقتصاد بر معیشت و بهداشت روانی مردم در زمان کرونا، بیان می دارد بر طبق دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی تبریز، بهداشت روانی را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: «بهداشت روان موضوعی فراتر از فقدان یا نبود بیماری روانی است» بعد مثبت بهداشت روان که سازمان بهداشت جهانی نیز روی آن تاکید دارد در تعریف سلامتی لحاظ شده است: «سلامتی یک حالت رفاه جسمی، روانی و اجتماعی است نه فقط نبود بیماری یا ناتوانی» بنابراین بهداشت روانی حالتی از رفاه است که در آن فرد توانایی‌هایش را بازمی‌شناسد و قادر است با استرس‌های عادی و معمول زندگی سازگاری داشته و از نظر شغلی مفید و سازنده باشد. اغلب مردم از اهمیت حفظ سلامت جسمانی خود آگاهند و برای کسب اطمینان از سلامتی خود، از روش‌هایی همچون ورزش منظم، تغذیه مناسب و آزمایش‌های پزشکی استفاده می‌کنند اما تعداد کمی از مردم به اهمیت حفظ سلامت روانی خود واقف هستند. حال آنچه که در این بین در

¹ De Villiers

مبنای بهداشت روانی خود را بیش تر می‌نمایند، هزینه‌های مربوط به حفظ بهداشت روانی است که در این تحقیق از بعد اقتصادی و تاثیر آن بر زندگی مردم در زمان کرونا را بررسی می‌کنیم. در زندگی همه فشار روانی را تجربه می‌کنند علی‌الخصوص در شرایط اجتماعی خاص یک سیستم دیگری بر فشار روانی اضافه می‌شود و آن، فشار اقتصادی است که زندگی را بر طبقه متوسط و قشر محروم جامعه تنگ تر می‌کند و بحران‌های روحی از جمله افسردگی و انواع ناهنجاری‌های اجتماعی را به ارمغان می‌آورد. البته ناگفته پیداست که کرونا هم هزینه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و روحی خاص خود را دارد.

علی‌پور فلاح پسند (۱۳۹۹) در مقاله خود با عنوان گزارشگری مالی در عصر ویروس کرونا (کوید-۱۹) بیان داشته است شناسایی و افشاء تاثیرات حاصل از رویدادهای به وقوع پیوسته در تاریخ ترازنامه امری مشهود و پذیرفته شده است. برخی از رویدادها می‌توانند به صورت ناگهانی و بدون تعیین دقیق اثرات مثبت و منفی حاصل از آنها بر سود و زیان شرکت روی دهند. مواجهه با همه گیری بیماری کوید-۱۹ که هم اکنون گستره ی عظیمی از کسب و کارهای خرد و کلان در جهان را تحت تاثیر قرار داده است، این پرسش را برای گزارشگران و استفاده کنندگان اطلاعات مالی پدید می‌آورد که شیوه شناسایی و طبقه بندی نتایج حاصل از بروز این رخداد فراگیر در صورت های مالی شرکت ها چگونه خواهد بود. بر این اساس هدف پژوهش وی مطالعه و بررسی شیوه ی برخورد با رویدادهای غیرمترقبه همچون بیماری کرونا بوده که منجر به شناسایی و افشاء اطلاعات مربوطه به صورت جداگانه یا تعدیل اطلاعات گذشته در صورتهای مالی دوره متاثر از شرایط مذکور می‌گردد. در این راستا با مطالعه مقالات مرجع مرتبط با شیوه گزارشگری مربوطه در سایر کشورها، راهکارهای موجود مورد ارزیابی قرار گرفته است. همچنین بعضا تطابق اجمالی راهکارهای موجود با استانداردهای مربوطه بین المللی و ملی ایران در سطح صورتهای مالی صورت پذیرفته است. نتایج حاصل شده نشان از لزوم توجه فعالین صنایع گوناگون به شرایط خاص کنونی در توجه به نکات کلیدی در گزارشگری مالی و افشاء مناسب اطلاعات مربوطه دارد. همچنین قانون گذاران و نهادهای تصمیم گیرنده امور حسابداری، گزارشگری مالی، امور مرتبط با مالیات و قوانین مربوطه، حسابرسی و سایر ارگان های نظارت گر، باید ساز و کارهای لازم جهت اطلاع رسانی، مشاوره و تسهیل امور مربوطه را برای صنایع متعدد فراهم نمایند.

صائب نیا و کریمی (۱۳۹۹)، در پژوهش خود با عنوان بررسی تاثیر بیماری کرونا (کوید-۱۹) بر عملکرد کسب و کار (مورد مطالعه: کسب و کارهای کوچک و متوسط استان اردبیل)، بیان داشتند امروزه با توجه به گسترش سریع سندرم تنفسی حاد شدید (بیماری کرونا) منجر به همه گیری بیماری در سراسر جهان شده است. که این امر مشکلات بسیار زیادی در عملکرد کسب و کار ها ایجاد کرده است؛ از جمله این کسب و کارها، کسب و کارهای کوچک و متوسط است. کسب و کارهای کوچک و متوسط در برابر صنایع بزرگ قرار می‌گیرند و نسبت به آن مزایای بسیاری دارد؛ از جمله ارزش افزوده، نوآوری، اشتغال آفرینی و انعطاف پذیری بیشتر. بر این اساس در پژوهش آن ها قصد بر این است تا تاثیر بیماری کرونا (کوید-۱۹) بر عملکرد کسب و کار در شرکتهای کوچک و متوسط استان اردبیل مورد بررسی قرار گیرد. جامعه آماری شامل تمامی مدیران و کارمندان ارشد صنایع کوچک و متوسط در استان اردبیل است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۳۴۱ نفر به دست آمد که بر اساس روش نمونه گیری غیر تصادفی قضاوتی انتخاب شدند. به منظور اندازه گیری متغیرهای مربوط به عملکرد از پرسشنامه استاندارد مأمون-آکروش و سامرالمحمود، (۲۰۱۰) و برای بیماری کرونا (کوید-۱۹) از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. روایی پرسشنامه بر اساس روایی سازه، تشخیصی و همگرا و پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ بررسی گردید. آزمون مدل پژوهش بر اساس روش معادلات ساختاری و نرم افزار LISREL ۸٫۸ انجام گرفت. نتایج نشان داد که رابطه مثبت و معنادار بیماری کرونا بر عملکرد مشتری با ضریب تاثیر ۰/۷۳ تایید شد و همچنین رابطه معنادار بیماری

کرونا بر عملکرد بازار با ضریب ۰/۶۹ مورد تایید قرار گرفت و رابطه مثبت و معنادار عملکرد مالی بر بیماری کرونا با ضریب تاثیر ۰/۷۱ تایید شد و نهایتاً بر اساس نتایج تحقیق پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد کسب و کار ارائه گردید.

ناظمی و مصلی نژاد (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان دیدگاه حسابداران رسمی درباره تاثیر شیوع ویروس کرونا بر گزارشگری مالی مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS)، بیان داشتند در اکثر کشورهای جهان، شیوع نوعی جدید از ویروس کرونا (کووید-۱۹) تقریباً در تمام جنبه های زندگی پیامدهای منفی زیادی داشته است. در حال حاضر، در حدود یک چهارم از جمعیت زمین در خانه های خود قرنطینه شده اند، فاصله گذاری اجتماعی در همه جا موثر است، برخی صنایع فعالیتهای خود را متوقف کرده اند و مشاغل مختلف یا تعطیل شده اند و یا از خانه کار می کنند. رویه هایی که دولت‌ها برای بهبود توانایی خود در مهار شیوع این ویروس انجام داده اند، اقتصاد جهانی را تحت تاثیر قرار داده است، که به نوبه خود پیامدهای بسیاری بر گزارشگری مالی سازمانها به همراه خواهد داشت. هدف پژوهش آن‌ها بررسی تاثیر شیوع ویروس کرونا، بر گزارشگری مالی سازمانها، از دیدگاه حسابداران رسمی بود. پژوهشگران از یک رویکرد توصیفی-تحلیلی و پرسشنامه با طیف پنج گزینه ای لیکرت، به عنوان ابزار پژوهش استفاده کرده اند. پرسشنامه بین ۵۰۰ نفر نمونه تصادفی از جامعه حسابداران رسمی ایران توزیع شد، که در نهایت ۳۳۷ پرسشنامه جمع آوری شد. یافته های پژوهش نشان داد که از نظر حسابداران رسمی در ایران، شیوع ویروس کرونا، تاثیر با اهمیتی روی گزارشگری مالی کسب و کارها داشته است. در نهایت پیشنهادهایی مطرح گردید. این پژوهش که برای اولین بار در ایران انجام شده است، میتواند افق مشخصی را در مورد اثرهای اپیدمیهای فراگیر چون کرونا بر گزارشگری مالی ترسیم نماید و دیدگاه حسابدارها در این زمینه را وسعت دهد.

۳- روش شناسی تحقیق

تحقیقات کیفی قادر به کشف روابط علی پیچیده و موضوعات ذهنی، بررسی تعاملات مختلف بین متغیرها با تحقیقات قبلی محدود، درک نحوه استفاده کنشگران اجتماعی از حسابداری و واکنش آنها نسبت به این پدیده، و بررسی تغییرات اجتماعی و تکامل رفتارهای سازمانی است. آن، نقش کلیدی‌ای را در توسعه درک بهتر و پیشبرد نظریه‌های جدید در مورد چگونگی توسعه، عملکرد و تأثیر حسابداری بر رفتار ایفا می‌کند (دی ویلیرز و همکاران، ۲۰۲۹). مطالعات روش کیفی معمولاً در پارادایم‌های تحقیق انتقادی یا تفسیری تعبیه می‌شوند. برخی از روش‌های تفسیری با هدف استفاده توسط محققان حسابداری برگرفته از علوم انسانی هستند. در دوران کووید-۱۹، استفاده از روش‌های کیفی ممکن است چالش برانگیزتر از روش‌های تحقیق کمی باشد، زیرا پایگاه‌های داده‌ای که محققان کمی برای داده‌های خود به آن‌ها تکیه می‌کنند همچنان در دسترس هستند، در حالی که محققان کیفی ممکن است نتوانند از اسنادهای موردی بازدید کنند و مصاحبه‌های حضوری را به دلیل قرنطینگی، محدودیت‌های سفر و محدودیت‌های بودجه جدید انجام دهند. بر این اساس، پژوهشگران کیفی با توجه به متداول‌ترین روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های پژوهشی، به‌طور نامناسی تحت تأثیر قرار گرفته‌اند. در نتیجه، محققان کیفی نیاز به پاسخگویی به چالش‌های جدید دورکاری با تطبیق روش تحقیقاتی خود دارند (اسپراکمن و کارنگی، ۲۰۲۰).

۴- یافته ها

جدول ۱ استفاده از متداول‌ترین روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های تحقیقاتی را بین زمان‌های قبل از کووید-۱۹ و حین کووید-۱۹ مقایسه می‌کند. تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌های اصلی در هر یک از مراحل تحقیق، یعنی (۱) توسعه ایده تحقیق و

شناسایی هدف تحقیق؛ (۲) توسعه پیشینه نظری. (۳) جمع‌آوری داده‌ها؛ (۴) تجزیه و تحلیل داده‌ها و (۵) انتشار مطرح می‌شوند. جدول ۱ جامع نیست؛ بلکه بیانگر روش‌های کلیدی در تحقیقات حسابداری کیفی است که عمدتاً برای مطالعات اکتشافی با هدف جمع‌آوری اطلاعات دقیق و پرس و جو برای به چالش کشیدن وضعیت موجود اتخاذ می‌شوند. با توجه به اهمیت چارچوب در اکثر مطالعات کیفی، این روش‌ها اهمیت موقعیت تحقیق را نیز در نظر می‌گیرند.

مرحله شناسایی هدف تحقیق و توسعه ایده تحقیقاتی شامل اولین جلسات و گفتگوهای بین نویسندگان همکار، همکاران، سرپرستان و مربیان شرکت‌کننده در پروژه تحقیقاتی است. در دوران پیش از کووید-۱۹، محققان بیشتر در جلسات حضوری در محل کار خود (دانشگاه‌ها، مؤسسات تحقیقاتی و غیره) درباره ایده‌ها و روش‌های تحقیق بحث می‌کردند. در برخی موارد، این جلسات از اسکایپ^۱، زوم^۲، وبکس^۳، گوگل میت^۴ و غیره استفاده می‌کردند. در حالی که محققان از این پلتفرم‌ها برای جلسات استفاده می‌کردند و دانشگاه‌های شهری واقع در مناطقی با املاک گران قیمت اغلب کارمندان را مجبور می‌کردند تا مدت‌ها قبل از کووید-۱۹ در خانه کار کنند، این فناوری‌های مبتنی بر ویدئو اکنون فراگیر شده‌اند. محققان حسابداری، و به‌ویژه محققانی که تمایلی به فناوری ندارند، با ایجاد یک محیط «کار در خانه»، استفاده از فناوری و استقبال از چالش‌های جلسات ویدیویی، سازگار شده‌اند یا نیاز به سازگاری دارند. چالش‌های ناتوانی در ملاقات حضوری را نیز می‌توان به عنوان شروع فرصت‌های جدید همکاری با افراد در موقعیت‌های جغرافیایی دور در نظر گرفت. این به ویژه برای محققان جوان مفید است. از آنجایی که همه ما با طرز استفاده از جلسات ویدیویی بیشتر آشنا هستیم، جهان کوچکتر شده است و اکنون می‌توانیم همکاری گسترده‌تری داشته باشیم. همچنین، تحقیقات را می‌توان در محیط‌های راحت و آشنا که دارای فشار و استرس کمتر ناشی از سفر است، انجام داد. مرحله پیشینه نظری شامل بررسی مطالعات قبلی در زمینه حسابداری (ادبیات حسابداری) و توسعه چارچوب تئوریک/نظری است. مرور مطالعات قبلی، یافته‌های تحقیقاتی کلیدی قبلی را خلاصه می‌کند و برای قرار دادن پژوهش در یک جریان خاص از ادبیات ضروری است (دی ویلیز و همکاران، ۲۰۱۹). توسعه تئوریک/نظری، اساس تئوریک مطالعه تحقیق حسابداری را در سطح مفهومی شکل می‌دهد (هاپوود^۵، ۲۰۰۹)، محققان اغلب از پایگاه‌های اطلاعاتی مانند گوگل اسکولار^۶، اسکوپوس^۷ و بزنس سورس پرمایر^۸ برای جستجوی مقالات منتشر شده مرتبط استفاده می‌کنند. این مرحله همیشه هم در محیط‌های کاری و تحقیقاتی و هم در خانه انجام شده است، اما با توجه به اینکه این منابع به صورت آنلاین در دسترس هستند و می‌توان در خانه به آنها دسترسی داشت، کووید-۱۹ مشکلات کمی را نشان می‌دهد. چالش اصلی محققان حسابداری در این مرحله به شرایط شخصی و نگرش نسبت به کار در خانه مربوط می‌شود. به ویژه، محققان در خانواده‌های شلوغ و/یا چند نسلی ممکن است اجتناب از حواس‌پرتی را یک چالش بدانند. از سوی دیگر، این واقعیت که محدودیت‌های کووید-۱۹ اغلب شامل ماندن در خانه و عدم توانایی مشارکت در فعالیت‌های خارج از منزل است، ممکن است زمان بیشتری را برای تمرکز بر این مرحله از تحقیقات فراهم کند. علاوه بر این، محققان ممکن است از صرف زمان سفر کمتر برای رفتن به محل کار و فشار و استرس کمتر ناشی از محیط کار بهره‌مند شوند.

¹ Skype

² Zoom

³ WebEx

⁴ Google Meet

⁵ Hopwood

⁶ Google Scholar

⁷ Scopus

⁸ Business Source Premier

مرحله جمع‌آوری داده‌ها به منابع متعدد داده‌ها با هدف افزایش اعتبار و پایایی تحقیق متکی است (یین^۱، ۲۰۱۴). این مرحله، اغلب شامل درگیری مستقیم با سوژه‌های انسانی است (دی ویلیرز و همکاران، ۲۰۱۹). در روش سنتی، جمع‌آوری داده‌ها مستلزم ملاقات حضوری با افراد برای بحث، تعامل و مصاحبه بود. اگرچه قرنطینگی امکان ملاقات حضوری را محدود می‌کند، هم محققان و هم مدیران/ مصاحبه‌شوندگان اکنون با استفاده از فناوری ویدیویی برای جلسات آسانتر هستند و بنابراین از آن استقبال می‌کنند. مصاحبه، پرسشنامه/نظرسنجی، قوم‌نگاری، تحقیقات مداخله‌گرایانه و اسناد ثانویه رایج‌ترین روش‌ها و تکنیک‌های کاربردی برای جمع‌آوری داده‌ها برای تحقیقات حسابداری کیفی هستند (دی ویلیرز و همکاران، ۲۰۱۹). مصاحبه‌ها چه بدون ساختار باشند، و چه نیمه ساختاریافته یا ساختاریافته، در هر صورت می‌توان از فناوری ویدئویی استفاده کرد. مصاحبه‌ها را می‌توان به طور جداگانه بر روی یک نمونه انجام داد یا بر اساس هدف تحقیق بر روی گروه‌های معینی از افراد متمرکز شد. مصاحبه‌ها معمولاً در مطالعات تک‌موردی، مطالعات چندموردی و تحقیقات میدانی کاربرد دارند و اغلب با ملاقات با شرکت‌کنندگان در تحقیق در محل موردی به کار می‌روند. در دوره کووید-۱۹، محققان می‌توانند از طریق تلفن (فاروق^۲ و دی ویلیرز، ۲۰۱۷). واتساپ، اسکایپ، زوم، گوگل میت و سایر فناوری‌ها با شرکت‌کنندگان مصاحبه کنند. البته، پرسشنامه‌ها و نظرسنجی‌هایی که برای فراخواندن گروه‌های بزرگ‌تری از پاسخ‌دهندگان به کار می‌روند، که ممکن است شامل سؤالات باز باشد، هنوز هم می‌توانند در دوران کووید-۱۹ مورد استفاده قرار گیرند، زیرا آنها به تماس حضوری نیازی ندارند و از طریق روش‌های آنلاین می‌توان آنها را جمع‌آوری نمود. با این حال، محققان جوان‌تر که در استفاده از فناوری‌های جدید راحت‌تر هستند، می‌توانند به محققان مسن‌تر که نسبت به این فناوری‌ها بی‌میل هستند، آموزش دهند. بنابراین، دوران کووید-۱۹ ممکن است سطوح بالاتری از همکاری بین محققان تازه‌کار و محققان با تجربه را ایجاد کند. قوم‌نگاری‌ها داده‌های داخلی جالبی از محیط‌ها و سازمان‌های تحقیقاتی خاص ارائه می‌دهند. این روش به عنوان مشاهده مشارکتی نیز شناخته می‌شود، زیرا محقق فرصت منحصر به فردی برای مشاهده مستقیم مکانیسم‌ها، شیوه‌ها و رویه‌های حسابداری و کشف تعاملات، تجربیات و رفتارهای کارکنان در سازمان‌ها دارد (دی ویلیرز و همکاران، ۲۰۱۹). تحقیقات مداخله‌گرایانه «مبتنی بر تحقیقات موردی است که به موجب آن محققان با بکارگیری تئوری برای طراحی و اجرای راه‌حل‌ها از طریق مداخلات، و تجزیه و تحلیل نتایج از هر دو دیدگاه تئوریک و عملی خود را درگیر کار مستقیم با مدیران در سازمان‌ها برای حل مسائل دنیای واقعی می‌سازند»^۳ دومی^۳ و بارد^۴، ۲۰۱۷، ص ۲۶۷). در دوران پیش از کووید-۱۹، تحقیقات مداخله‌گرایانه و قوم‌نگاری عمدتاً در محل انجام می‌شد. محدودیت‌های کووید-۱۹ مسائل عملی قابل توجهی را برای این روش‌ها ایجاد کرده است که به راحتی نمی‌توان بر آن‌ها غلبه کرد. با این حال، کووید-۱۹ فرصتی برای مطالعات مداخله‌گرایانه و قوم‌نگاری‌ها در شرایطی ایجاد کرده است که سازمان‌ها با ادامه فعالیت‌های کاری خود در خانه به همه‌گیری کووید-۱۹ پاسخ داده‌اند. امکان بررسی این موقعیت‌های جدید از طریق قوم‌نگاری‌ها و تحقیقات مداخله‌گرایانه وجود دارد، زیرا شرکت‌کنندگان خود به یک محیط کار فیزیکی خاص محدود نیستند. اکنون می‌توان سؤالات پژوهشی مربوط به این سؤال کلی را با فناوری ویدئو مورد بررسی قرار داد که «در این موقعیت‌های دورکاری مختلف کاربرد حسابداری چقدر متفاوت است و چگونه حسابداری تحت تأثیر این موقعیت‌ها قرار می‌گیرد؟» در طول این مرحله تحقیقاتی، محققانی که اطمینان و اشتیاق بیشتری نسبت به فناوری‌های جدید دارند، ممکن است نقشی اساسی‌ای در تشویق محققان بی‌میل برای اتخاذ رویکردهای تحقیقاتی جدید داشته باشند.

¹ Yin

² Farooq

³ Dumay

⁴ Baard

تحقیقات کیفی حسابداری نیز بر منابع داده‌های ثانویه، یعنی داده‌هایی که در دسترس عموم هستند، متکی است. نمونه‌هایی از منابع ثانویه عبارتند از گزارش‌های سالانه، اطلاعیه‌های رسمی مطبوعاتی، ارتباطات وبسایت و سایر اسناد در دسترس عموم. ارجاع متقابل این منابع داده برای بررسی مکانیسم‌ها، رویه‌ها و شیوه‌های پیچیده حسابداری در داخل و خارج سازمان‌ها ضروری است. قبل از کووید-۱۹، جمع‌آوری اسناد ثانویه می‌توانست در محیط‌های کاری/تحقیقاتی و/یا در خانه رخ دهد، که از طریق دسترسی آنلاین مجاز بود. در دوران کووید-۱۹، اسناد ثانویه باید از خانه جمع‌آوری شوند و محققان باید بر منابع داده‌ای تمرکز کنند که دسترسی آنلاین به آنها وجود دارد. در طول مصاحبه‌ها، محققان باید تلاش زیادی را صرف تعامل و مشارکت مؤثر با شرکت‌کنندگان در تحقیق نمایند. مهارت‌های ارتباطی و بین فردی، مانند توانایی ایجاد رابطه دوستانه، برای جلب مشارکت کامل شرکت‌کنندگان در طول مصاحبه‌های آنلاین ضروری است. این چالش‌ها عمدتاً بر تحقیقاتی تأثیر می‌گذارند که برای تعامل آنلاین افراد به کار نمی‌روند. علاوه بر این، محققانی که تمایلی به فناوری ندارند باید مهارت‌های تحقیق خود را تقویت کنند تا اطمینان حاصل شود که مصاحبه‌های آنلاین سطح بینش عمیق مورد نیاز برای درک عمیق پدیده پیچیده را فراهم می‌کنند. مهارت‌های حل مسئله خلاقانه نیز برای مقابله با مسائل مربوط به نامناسب بودن قوم‌نگاری‌ها و تحقیقات مداخله‌گرایانه ضروری است، یعنی، محقق ممکن است مجبور باشد سؤالات تحقیق خود را متناسب با روش مصاحبه ویدیویی برای جمع‌آوری داده‌ها تنظیم کند. همکاری‌های تحقیقاتی بین محققان تازه‌کار و باتجربه مفید است. در واقع، کووید-۱۹ باعث افزایش آشنایی و سطح راحتی با استفاده از فناوری‌های ارتباطی، مانند زوم، تیمز^۱ گوگل میت، واتساپ، اسکایپ و تلفن شده است. این، فرصت‌های تحقیقاتی جدیدی برای مصاحبه با افراد در مکان‌های پراکنده جغرافیایی ایجاد کرده است. به عنوان مثال، محققان حسابداری اقیانوس آرام می‌توانند با شرکت‌کنندگان در سراسر جهان مصاحبه کنند و بر مسائل فاصله جغرافیایی غلبه کنند. علاوه بر این، استفاده از فناوری می‌تواند زمان مورد نیاز برای جمع‌آوری داده‌ها و همچنین هزینه‌های مربوطه را کاهش دهد. در حالی که کووید-۱۹ چالش‌هایی را برای قوم‌نگاران سنتی و مداخله‌گران ایجاد کرده است، محققان باتجربه نمی‌توانند با استفاده از فناوری، به‌ویژه در محیط‌های دورکاری جدید ایجاد شده به دنبال همه‌گیری، با روش‌های جدید انجام قوم‌نگاری‌ها و تحقیقات مداخله‌گرایانه آزمایش کنند. چنین مطالعاتی فرصت‌هایی را برای انواع مختلف محققان کیفی با پتانسیل گسترش مرزهای تحقیقات حسابداری نشان می‌دهد.

محققان حسابداری کیفی از بسیاری از تکنیک‌های مربوط به تجزیه و تحلیل داده‌ها (یین، ۲۰۱۴؛ دی ویلیرز و همکاران، ۲۰۱۹)، مثل تحلیل محتوا، تحلیل مضمون، و تحلیل طولی استفاده می‌کنند (به جدول ۱ مراجعه کنید). تجزیه و تحلیل محتوا شامل «کدگذاری اطلاعات کمی و کیفی در دسته‌های از پیش تعریف‌شده برای استخراج الگوهای در زمینه ارائه و گزارش‌دهی اطلاعات است. تجزیه و تحلیل محتوا به دنبال تجزیه و تحلیل اطلاعات منتشر شده به طور سیستماتیک، عینی و قابل اطمینان است» (گاتری^۲ و همکاران، ۲۰۰۴، ص ۲۸۷) تجزیه و تحلیل محتوا را نیز می‌توان با تمام منابع داده و جمع‌آوری داده‌هایی که در بالا توضیح داده شد به کار برد. داده‌ها با استفاده از یک فرآیند کدگذاری دقیق که بر اساس تئوری، یافته‌های تحقیقات قبلی و قضاوت حرفه‌ای محققان مشخص می‌شود، تجزیه و تحلیل می‌شوند. تحلیل مضمون یکی از روش‌های تحقیق کیفی است که بر تشخیص مفهوم الگو در میان مجموعه داده‌ها یا موضوعات متمرکز است (براون^۳ و کلارک^۴، ۲۰۱۹). الگوها از طریق فرآیند دقیق آشنایی با داده‌ها، کدگذاری داده‌ها، و توسعه و بازنگری موضوع شناسایی می‌شوند. یکی از

¹ Teams

² Guthrie

³ Braun

⁴ Clarke

مزیت‌های این تکنیک انعطاف‌پذیری نظری آن است، زیرا می‌توان آن را در چارچوب‌های مختلف و برای پاسخ به سؤالات مختلف تحقیقاتی به‌کاربرد. یک استراتژی تجزیه و تحلیل طولی متداول به اجرای اولین دوره‌های مصاحبه و متعاقباً انجام مصاحبه‌های تکمیلی به منظور ارائه دیدگاه طولی صحیح در مورد سؤالات تحقیقاتی مشابه یا متفاوت وابسته است (دی ویلیرز و همکاران، ۲۰۱۹). یک مطالعه طولی مستلزم مدیریت محتاطانه و حفظ شبکه شرکت کنندگان احتمالی محقق است (دومی، ۲۰۱۰) در دوران قبل از کووید-۱۹، مرحله تحلیل داده‌ها را می‌توان در محیط‌های کاری/تحقیقاتی و/یا در خانه انجام داد، زیرا دسترسی به رایج‌ترین نرم افزار نیز از راه دور تضمین شده است. در حین دوران کووید-۱۹، محققان تازه‌کار، با توجه به آشنایی‌ای که با فناوری دارند، می‌توانند نسبت به محققان دیگر برتری داشته باشند، و محققان باتجربه باید رویکرد تحقیقاتی خود را شکل دهند تا از همه شرایط برای انجام تحلیل داده‌های کیفی در خانه استفاده کنند. اگر همه محققان اعم از محققان تازه کار و باتجربه، از قرنطینی‌گری کووید-۱۹ به عنوان یک فرصت استقبال کنند، ممکن است زمان و تلاش بیشتری را برای این مرحله تحقیقاتی صرف کنند و مهارت‌های تحلیلی خود را به‌طور چشمگیری افزایش دهند.

جدول ۱- روش‌های کیفی رایج در تحقیقات حسابداری: تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از کووید-۱۹

مراحل تحقیق	روش‌ها، شیوه‌ها و تکنیک‌های تحقیقاتی	دوره‌های کووید-۱۹	تغییرات کووید-۱۹	چالش‌های کووید-۱۹	فرصت‌های کووید-۱۹
توسعه ایده تحقیقاتی و تشخیص هدف تحقیق	اولین جلسات و بحث‌ها در بین محققان و همکاران، سرپرستان، و مربیان مربوط به پروژه تحقیقاتی	غالباً جلسات حضوری	جلسات از راه دور با استفاده از اسکایپ، زوم، وبکس، گوگل-میت و غیره	- ایجاد یک محیط «کار در خانه» - افزایش استفاده از فناوری - استقبال مثبت از جلسات از راه دور	- فرصت‌های جلسات الکترونیکی بین‌المللی - محیط‌های «کار در خانه» راحت‌تر
توسعه پیشینه نظری	- مرور تحقیقات قبلی - توسعه تئوری	- پایگاه داده مطالعات قبلی مهم (اسکوپوس، گوگل اسکولار، بیزنس سورس پریمیر و غیره) هم از محیط‌های کاری و هم محیط خانه استفاده می‌کنند	پایگاه داده مطالعات قبلی مهم (اسکوپوس، گوگل اسکولار، بیزنس سورس پریمیر و غیره) منحصراً از محیط خانه استفاده می‌کند	- نگرش فردی نسبت به کار در خانه: محققانی که اغلب در مؤسسات تحقیقاتی کار کردند باید خود را با رویکرد کار در خانه تطبیق دهند	- زمان بیشتر و تمرکز بر توسعه پیشینه نظری - محیط‌های «کار در خانه» راحت‌تر
جمع‌آوری داده‌ها	- مصاحبه‌ها - پرسشنامه‌ها/ نظرسنجی‌ها	- عمدتاً، مصاحبه‌های در محل صورت می‌گیرد	- فقط مصاحبه‌های از راه دور با استفاده از تلفن، واتساپ، اسکایپ، زوم، وبکس؛	- تطبیق‌پذیری رویکرد تحقیقاتی - تلاش قابل توجه برای	- گستردگی و سهولت بیشتر در تحقیقات - کاهش هزینه و

<p>زمان جمع‌آوری داده‌ها</p> <p>- بازنگری تحقیقات</p> <p>- مداخله‌گرانه و قوم‌نگاری‌ها</p>	<p>تعامل با مصاحبه-شوندگان</p> <p>- مهارت‌های ارتباطی</p> <p>بالا</p> <p>- توسعه مهارت‌های پرس‌وجو</p> <p>- حل مسائل به-طور خلاقانه</p>	<p>گوگل‌میت</p> <p>- پرسشنامه‌ها و نظرسنجی‌های منحصرأ آنلاین</p> <p>- در یک موقعیت تحقیقاتی خاص، تحقیقات مداخله-گرایانه و قوم‌نگاری-های از راه دور</p> <p>- جمع‌آوری اسناد ثانوی منحصرأ از راه دور</p>	<p>- فرم‌های آنلاین برای پرسشنامه‌ها و نظرسنجی‌ها</p> <p>- غالباً، تحقیقات مداخله‌گرایانه و قوم‌نگاری‌ها در محل رخ می‌دهد</p> <p>- جمع‌آوری منابع داده‌ ثانوی هم در محیط کاری و هم در خانه</p>	<p>- قوم‌نگاری‌ها</p> <p>- تحقیقات مداخله-گرایانه</p> <p>- اسناد ثانویه</p>	
<p>- زمان و تلاش بیشتر برای تحلیل داده‌ها</p> <p>- افزایش قابل توجه مهارت‌های تحلیلی</p>	<p>- شک‌گیری رویکرد تحقیقاتی</p> <p>- مهارت‌های انعطاف-پذیری</p>	<p>- استفاده از نرم‌افزار تحلیل محتوا و تحلیل مضمون منحصرأ از راه دور، و تحلیل طولی</p>	<p>- استفاده از نرم-افزار تحلیل محتوا و تحلیل مضمون و تحلیل طولی هم در محیط کار و هم در خانه</p>	<p>- تحلیل محتوا</p> <p>- تحلیل مضمون</p> <p>- تحلیل طولی</p>	<p>تحلیل داده‌ها</p>
<p>دسترسی بیشتر به تحقیقات و انتشار در سراسر جهان</p> <p>- نبود موانع و فواصل جغرافیایی</p> <p>- کاهش هزینه‌ها و هزینه‌های ثبت‌نام</p> <p>- کاهش هزینه سفر</p>	<p>- مهارت ارائه و مهارت‌های ارتباطی</p> <p>- مشارکت و تعامل و نگرش تعاملی</p>	<p>- رویدادهای حضوری به تعویق افتاده</p> <p>- رویدادهای آنلاین با استفاده از اپلیکیشن-های ویدئوکنفرانس (زوم، وبکس، گوگل-میت و غیره)</p>	<p>- رویدادهای انتشار غالباً حضوری</p>	<p>- کنفرانس‌ها</p> <p>- سمینارها</p> <p>- ورکشاپ‌ها</p>	<p>انتشار</p>

منبع: شرح خود نویسندگان براساس داده‌های دی ویلیز و همکاران (۲۰۱۹) و اسمیت (۲۰۱۹).

مرحله انتشار شامل کنفرانس‌ها، سمینارها و ورکشاپ‌ها است که به محققان کمک می‌کند تا یافته‌ها و بینش‌های خود را به اشتراک بگذارند، بازخورد دریافت کنند و تحقیقات خود را بهبود بخشند، با جامعه تحقیقاتی تعامل پیدا کنند، شبکه‌های گسترده و طولانی مدت ایجاد کنند و دانش حسابداری را پیش ببرند. در گذشته، این رویدادها بیشتر به صورت حضوری رخ می‌داد. در طول دوران کووید-۱۹، برخی از کنفرانس‌ها، سمینارها و ورکشاپ‌ها سالانه به تعویق افتاده‌اند یا با استفاده از زوم، وبکس، و

گوگل میت و غیره به شیوه‌های آنلاین تغییر یافته‌اند. کنفرانس‌های آنلاین امکان اشتراک‌گذاری نتایج را می‌دهند، اما از نظر بازخورد غیررسمی و شبکه‌سازی که از ویژگی‌های کنفرانس‌های سنتی است، کمتر مؤثر هستند. هم محققان تازه‌کار و هم با تجربه، برای مؤثر بودن در ارائه‌های آنلاین، باید مهارت‌های ارتباطی و ارائه‌های آنلاین خود را تقویت کنند. از طرف دیگر، کووید ۱۹ تعداد رویدادهای انتشار تحقیقات آنلاین را افزایش داده است که می‌توان با هزینه کم در آنها شرکت کرد. این با غلبه بر فاصله‌های جغرافیایی اقیانوس آرام و هزینه‌های مربوط به سفر به مناطقی مثل اروپا و ایالات متحده، از نظر دسترسی به تحقیقات و انتشار آنها در سراسر جهان مفید است.

۵- بحث و نتیجه گیری

کووید-۱۹ چالش‌های مهمی را به وجود آورده و همزمان با این چالش‌ها، انقلاب یادگیری را به راه انداخته و فضایی را برای تغییر شکل وضعیت موجود ایجاد کرده است (کاندری^۱، هولفروود^۲ و مورگان^۳، ۲۰۲۰). کووید-۱۹ شامل تغییرات و چالش‌هایی برای انواع مختلف محققان حسابداری کیفی است، و نیز فرصت‌های جدیدی را فراهم می‌سازد. همه‌گیری باعث می‌شود تا مفاهیم دارای ریشه‌های عمیق مربوط به زمان، مکان، و نحوه انجام و انتشار تحقیقات، فرصت‌های ایجاد شده توسط فناوری‌های مبتنی بر ویدئو و اینترنت، و نقش محققان را به چالش بکشیم.

محققان در کوتاه مدت، با تغییر فعالیت‌های تحقیقاتی خود از حضوری به دورکاری، راه‌حل‌های رفع سریع را اتخاذ می‌کنند. این تغییرات شواهدی مبنی بر این ارائه می‌دهد که تحقیقات حسابداری کیفی حتی در دوران قرنطینه و محدودیت‌های سفر و بودجه ناشی از کووید-۱۹ دست‌یافتنی است. برخی از این تغییرات احتمالاً تحقیقات کیفی حسابداری را در درازمدت طولانی ساخته و شکل می‌دهند. خصوصاً، تحقیقات حسابداری کیفی در دوران پس از کووید-۱۹ احتمالاً از ترکیبی از روش‌ها، تکنیک‌ها و شیوه‌های تحقیق حضوری و مبتنی بر اینترنت استفاده می‌کند. به گفته کارنگی و همکاران (۲۰۲۰)، کندری (۲۰۲۰)، رینالدی^۴ و همکاران (۲۰۲۰)، اسپراکمن (۲۰۲۰)، اهمیت تغییرات تاکید شده در این مقاله مربوط به تغییر در برتری روش‌ها، تکنیک‌ها و شیوه‌های مختلف تحقیق مربوط می‌شود. خصوصاً، کووید-۱۹ چالش‌ها، و همچنین فرصت‌هایی را برای تحقیقات حسابداری کیفی آینده، هم از نظر موقعیت تحقیقاتی و هم از نظر سؤالات روش‌ها و شیوه‌های جدید فراهم نموده است.

به‌علاوه، با توجه به اینکه محققان جوان‌تر ممکن است با استفاده از فن‌آوری‌های جدید آشناتر و راحت‌تر باشند، می‌تواند سطوح بالاتری از همکاری بین محققان تازه‌کار و محققان باتجربه را ایجاد کند، در حالی که محققان باتجربه (قدیمی‌تر) می‌توانند دانش و مهارت‌های تحقیقاتی خود را منتقل کنند. این مقاله به عنوانی یکی از اولین مقالات با تمرکز بر تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌های اجرای تحقیقات حسابداری کیفی در یک موقعیت کووید-۱۹، به غنی‌سازی ادبیات تحقیق کمک می‌کند. به این ترتیب، این مقاله می‌تواند منبع ارزشمندی برای محققان حسابداری کیفی، به‌ویژه بحث در مورد راه‌های مقابله با تغییرات و چالش‌ها و همچنین فرصت‌ها، همانطور که در جدول خلاصه شده است، باشد. تحقیقات آینده می‌تواند عملاً بررسی کند که آیا تغییرات، چالش‌ها و فرصت‌های کووید-۱۹ در تحقیقات حسابداری کیفی در زمینه‌های خاص مثل منطقه اقیانوس آرام رخ می‌دهد یا خیر و رخ دادن این فرایندها چگونه است؟ علاوه بر این، تحقیقات آینده می‌تواند تأثیرات همه‌گیری کووید-۱۹ را بر

¹ Kandri

² Holfrod

³ Morgan

⁴ Rinaldi

روی بازده تحقیقاتی محققان زن (آمانو پاتینو^۱، ۲۰۲۰)، یا برابری جنسیتی (آلون و همکاران، ۲۰۲۰) در کشورهای مثل نیوزلند که همه‌گیری به خوبی مدیریت شده است، بررسی کند.

منابع

۱. صائب نیا، سمیه، کریمی، فرشته. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر عملکرد کسب و کار (مورد مطالعه: کسب و کارهای کوچک و متوسط استان اردبیل)، چشم انداز حسابداری و مدیریت دوره سوم بهار ۱۳۹۹ شماره ۲۴ (جلد ۴).
۲. علی پورفلاح پسند، علی. (۱۳۹۹). گزارشگری مالی در عصر ویروس کرونا (کوید-۱۹)، دومین کنفرانس بین المللی نوآوری در مدیریت کسب و کار و اقتصاد، تهران، <https://civilica.com/doc/1033184>
۳. علیخانی، علیرضا. (۱۴۰۰). حسابرسی در زمان فاصله گذاری اجتماعی: تاثیر پاندمی کرونا بر کیفیت حسابرسی، هفتمین همایش ملی مدیریت و حسابداری، جیرفت، <https://civilica.com/doc/1236974>
۴. ناظمی، امین و مصلی نژاد، آرزو. (۱۳۹۹). دیدگاه حسابداران رسمی درباره تاثیر شیوع ویروس کرونا بر گزارشگری مالی مبتنی بر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS)، هجدهمین همایش ملی حسابداری ایران، یزد، <https://civilica.com/doc/1148007>
۵. هوشمند، مهدی؛ سلیمان زاده، رحیمه. (۱۴۰۰). تاثیر اقتصاد بر معیشت و بهداشت روانی مردم در زمان کرونا، یسرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش مرداد ۱۴۰۰ - شماره ۳۸ (۱۱ صفحه - از ۱۹۷ تا ۲۰۷).
6. Alon, T. M., Doepke, M., Olmstead-Rumsey, J., and Tertilt, M. (2020), "The impact of COVID-19 on gender equality", *National Bureau of economic research*, University of Bonn and University of Mannheim, Germany.
7. Bapuji, H., de Bakker, F. G. A., Brown, J. A., Higgins, C., Rehbein, K., and Spicer, A. (2020), "Business and society research in times of the Corona crisis", *Business and Society*, Vol. 59 No. 6, pp. 1067-1078.
8. Braun, V., and Clarke, V. (2019), "Reflecting on reflexive thematic analysis", *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, Vol. 11 No. 4, pp. 589-597.
9. Carnegie, G., Gomes, D., and McBride, K. (2020), "COVID-19 and accounting: Threats to, and opportunities for, accounting education, research and publication, and innovation in professional practice", *Meditari Accountancy Research*, Special Issue.
10. DataReportal (2021), "Digital 2021 Global Overview Report", available at: <https://datareportal.com/global-digital-overview>
11. De Villiers, C., Dumay, J., and Maroun, W. (2019), "Qualitative accounting research: dispelling myths and developing a new research agenda", *Accounting and Finance*, Vol. 59 No. 3, pp. 1459-1487.
12. Dumay, J., (2010), "A critical reflective discourse of an interventionist research project", *Qualitative Research in Accounting and Management*, Vol. 7, pp. 46-70.

¹ Amano-Patiño

13. Dumay, J., and Beard, V. (2017), "An introduction to interventionist research in accounting, *The Routledge Companion to Qualitative Accounting Research Methods*, pp. 265–283.
14. Farooq, M.B. and De Villiers, C. (2017), "Telephonic Qualitative Research Interviews, when to consider them and how to do them", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 25 No. 2, pp. 291-316.
15. Guthrie, J., R. Petty, K. Yongvanich, and F. Ricceri, (2004), "Using content analysis as a research method to inquire into intellectual capital reporting", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 5, pp. 282–293.
16. Holford, M., and Morgan, R. (2020), "4 ways science should transform after COVID-19", *World Economic Forum*, 17 June 2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/4-ways-science-needs-to-change-after-covid-19-coronavirus/>
17. Hopwood, A. G., (2009), "Accounting and the environment", *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 34, pp. 433–439.
18. Kandri, S., (2020), "How COVID-19 is driving a long-overdue revolution in education", *World Economic Forum*, 12 May 2020, <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/how-covid-19-is-sparking-a-revolution-in-higher-education/>
19. OECD (2020). OECD Economic Outlook, June 2020.
20. Noriko, A., Faraglia, E., Giannitsarou, C., and Hasna, Z., (2020), "Who is doing new research in the time of COVID-19? Not the female economists", VoxEU and CEPR, available at: <https://voxeu.org/article/who-doing-new-research-time-covid-19-not-female-economists>
21. Rinaldi, L., Cho, C. H., Lodhia, S. K., Michelon, G., and Tilt, C. A. (2020), "Accounting in times of the COVID-19 pandemic: a forum for academic research", *Accounting Forum*, Vol. 44, No. 3, pp. 180-183.
22. Smith, M. (2019), *Research methods in accounting*, SAGE Publications Limited.
23. Spraakman, G. (2020), "Ramifications of Covid-19 on management accounting teaching and research. *Journal of Accounting and Organizational Change*", Vol. 16 No. 4, pp. 593-598.
24. Yin, R. K., (2014), *Case Study Research: Design and Methods*, SAGE Publications Limited.

Investigating the Changes, Challenges, and Opportunities of Qualitative Accounting Research at the Time of Covid-19

Mahboubeh Kamali Dolatabadi, Shahram Chaharmahali *, Morteza Tashakori

Department of Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

---

Abstract

Covid-19 constraints have had a strong impact on access to traditional data and data sources used by qualitative researchers. This article discusses the changes resulting from the Covid-19 epidemic and the challenges and opportunities associated with conducting qualitative research in accounting. This study discusses the opportunities created by the Covid-19 epidemic impact method on qualitative accounting research, by discussing the most common methods, techniques and techniques of qualitative accounting research used in different stages of research. The Covid-19 epidemic forms part of the traditional research methods, techniques and techniques in qualitative accounting research. In particular, academic researchers who are reluctant to use new technologies to adapt their research approach face new challenges and take advantage of opportunities to conduct research in the Covid-19 environment. Some changes in research methods, techniques, and techniques affect accounting research in the long run. This article is one of the first to focus on the changes, challenges, and opportunities for qualitative accounting research in the Covid-19 position. Thus, this article can be a valuable resource for different types of qualitative accounting researchers, especially discussing ways to deal with changes and challenges as well as opportunities, as summarized in the table.

Keywords: Covid-19, Qualitative Accounting Research, Research Opportunities.
